

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

2. Nazwa
**TEREN WZGÓRZA KARCZÓWKA
w zespole pobernardynskim**

3. Czas powstania
XVIII-XIX w.

1. Miejscowość

KIELCE

4. Adres

**ul. Karczówka Klasztor 1
25-755 Kielce**

dz. 105, 103, 106, 102/5, 111, 110, 109, 108/2, 108/1,
107, 102/3 – ob. 0021 Kielce

5. Przynależność administracyjna

województwo
ŚWIĘTOKRZYSKIE
powiat
KIELCE
gmina
KIELCE

6. Formy ochrony

**W rejestrze zabytków nieruchomych
woj. świętokrzyskiego pod nr: A.321
- decyzja UW z dnia 12.09.1947 r. oraz
WKZ z dnia 14.08.1976 r.**

[układ urbanistyczno-krajobrazowy miasta
– element wskazany w zat. 1 pkt a decyzji
z 1976 r.]

**Stwierdzam zgodność
z oryginałem**

Kielce, dnia 03.06.2018

GŁÓWNY SPECJALISTA
mgr Beata Kamińska

8. Historia, opis, wartości

Historia: Karczówka to wzniesienie w Górach Świętokrzyskich, w Paśmie Kadzielniańskim, położone na terenie Kielc, na południowy zachód od centrum miasta, skomunikowane ze śródmieściem historycznym traktem – obecnie ul. Karczówkowska. Pierwotnie wzgórze użytkowane było górnictwo (wydobywano galę ołowiu) i zachowało wiele śladów tej funkcji na płd. i zach. stoku. Zespół kościoła i klasztoru wzniesiono na gruntach biskupów krakowskich jako wotum w intencji powstrzymania zarazy jaka szerzyła się w okolicach Kielc od 1622 r. Budowę kościoła ukończono w 1628 r., w 1631 erygowano zakon bernardynów i rozpoczęto budowę klasztoru.

Wzgórze wraz z otoczeniem zostało przyłączone do Kielc w 1930 r. co najmniej w obszarze dawnej miejscowości Czarnów Poklasztorny (nazywanej potocznie Podkarczówką). Zespół architektoniczno-Krajobrazowy Karczówka został wpisany do rejestru zabytków jako integralny element układu urbanistyczno-krajobrazowego miasta Kielce w 1947 i 1976r. Ponadto, cały teren wzgórza, w tym zespół klasztornego, objęty jest obecnie ochroną jako rezerwat przyrody „Karczówka” utworzony w 1933 r. i ponowiony w 1953 r. jako: „fragment lasu sosnowego, tworzący cenne krajobrazowe otoczenie zabytkowego klasztoru z XVII w. i pomnika powstańców z 1863 r.”.

Opis

Zespół wczesnobarokowego klasztoru usytuowano po zachodniej stronie szczytu wzgórza, składa się z kościoła, klasztoru i zabudowań pomocniczych otoczonych murem oraz ogrodu po stronie płn. Współcześnie zespół z sygnaturą i wieżą o azurowych hełmach oraz resztą zabudowy jest charakterystyczną dominantą przestrzenną miasta. Samo wzgórze pozostaje – poza klasztorem – do dnia dzisiejszego niezabudowane, a jego stoki objęte są częściową ochroną jako rezerwat przyrody. Od płd. i zach. orientacyjną granicę wokół wzgórza wyznaczają ulice Św. Barbary i Bernardyńska. Od strony wsch. wzdłuż ulicy Podklasztornej zabudowa jednorodzinna. Od płd. do zespołu i wzgórza przylega kieleckie osiedle bloków i domów jednorodzinnych Podkarczówka, a od płn. i zach. osiedla: Czarnów i Slichowice.

Wartości: teren wzgórza Karczówka, ze zlokalizowanym na nim zespołem klasztornym posiada bardzo duże wartości historyczne, artystyczne i naukowe, w tym krajobrazowe i urbanistyczne. Stanowi cenny zabytek kulturowy i przyrodniczy, częściowo przekształcony działalnością cziłoweka (przemysł górniczy, zabudowa klasztoru), silnie przestrzennie i historycznie powiązany ze śródmieściem Kielc. Obecnie jest to jeden z najlepiej eksploatowanych zespołów zabytkowych na terenie miasta, o ugruntowanej roli i tożsamości, będący dominantą i punktem orientacyjnym doskonale widocznym z głównych dróg dojazdowych do miasta.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Stan zachowania: bardzo dobry. Teren, oprócz szczytu wzgórza z zespołem zabudowań klasztornych, w zasadzie nie zmienił swojej funkcji naturalnego otoczenia klasztoru – wzniesienia porośniętego lasem, z relikdami wyrobisk górniczych. Rezerwat przyrody obejmujący cały teren wzniesienia gwarantuje brak jego urbanizacji i większych ingerencji. Pomimo rozrastania się współczesnych osiedli wokół wzgórza (Podkarczówka, Czarnów i Slichowice) ekspozycja i rola dominanty wzniesionego zespołu nie wydaje się zagrożona.

Postulaty dotyczące konserwacji

- opracować i skutecznie egzekwować plan ochrony wartości ekspozycyjnych całego wzgórza i zespołu w kontekście widoków od miasta na wzgórze i dbałości o zachowanie jego sylwetki i roli historycznej dominanty we współczesnym otoczeniu i tkance urbanistycznej;

oraz:

- zachować zabytek oraz jego otoczenie w jak najlepszym stanie;
- korzystać z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości;

Wszelkie prace dążące do zmiany stanu zachowania oraz zagospodarowania obszaru wymagają pozwolenia ŚW/KZ w Kielcach, w tym stosownie do art. 36 ust. 1 ustawy o ochronie zabytków (lokalizacja w obszarze układu urbanistycznego).

10. Wykonanie karty (autor, data i podpis)

Piotr Spurek
listopad 2024

**Stwierdzam zgodność
z oryginałem**

Kielce, dnia 03.06.2025

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego konserwatora zabytków)

*dotyczy zabytków niewpisanych do rejestru zabytków i nie ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków

GŁÓWNY SPECJALISTA

mgr Renata Kamińska